

[SIGNALEMENT]

Chantal Kesteloot, *Waals regionalisme versus Vlaams nationalisme. Andere projecten of enkel een andere naam?*, Brussel, ASP, 2013, 54 pp., ISBN 9789057182624.

In deze Paul Verbraekenlezing 2013 maakt de auteur haar opgebouwde reputatie als historica, na een doctoraat aan de ULB in 2001, opnieuw waar. Het betreft een heldere synthese over de ontwikkeling van de Vlaamse en Waalse beweging in confrontatie met elkaar en in interactie met een Belgische machtselite, zij het vooral bekeken vanuit de Waalse beweging en haar evoluties. Het kan als basis dienen voor een hernieuwde wetenschappelijke discussie. Die zou kunnen gaan over de gelegde klemtonen en de gehanteerde terminologie. Om met het

laatste te beginnen, Kesteloot gebruikt Vlaams nationalisme en Vlaams-nationalisme door elkaar, blijkbaar als synoniemen. Tot voor kort zou ik dat ook hebben gedaan. Gaat men daarop verder in, dan zit men snel in drijfzand.¹ Op de uitdagende vraagstelling in haar titel, het mogelijke onderscheid tussen 'Waals regionalisme' en 'Vlaams nationalisme', komt dan ook geen antwoord. Zoals ik in een vroegere bespreking reeds aangaf², moet men echter wel consequent zijn. Als men, niet de auteur, vanuit een bredere definitie van de Vlaamse beweging reeds voor de Eerste Wereldoorlog van een 'Vlaams nationalisme' begint te spreken (Wij tegen Zij, het bestaan van een Vlaams volk met een eigen 'volksaard', evolutie naar het territorialiteitsbeginsel), dan geldt dit evenzo voor een 'Waals nationalisme' (Wij tegen Zij, het bestaan van een Waals volk met een 'âme wallonne', afgrenzing van het eigen territorium tegen tweetaligheid). Wat dat laatste betreft wijst Kesteloot overigens driemaal naar een etnische dimensie ter zake. Zo eiste men nog in de jaren 1920 dat in Wallonië alleen Walen van geboorte als ambtenaar konden worden benoemd. De ingeweken Walen in Brussel beriepen zich op hun etnische identiteit als Waal om geen Nederlands te moeten leren. 'Waals regionalisme' wordt dan alleen maar een opgesmukte naam voor 'nationalisme', wat volgens John Breuille van de London School of Economics ook voor 'patriottisme' geldt.³ Overigens een interessante insteek met betrekking tot het recentelijk geformuleerde 'Brussels patriottisme'. Dat de woordkeuze behoort tot de strijd om de culturele hegemonie is ook de auteur niet ontgaan: de andere wordt gestigmatiseerd met de negatieve waarden van het nationalisme. Het verklaart mee de spanningen binnen het Waalse socialisme toen de Waalse minister-president Rudy Demotte onlangs naar het belang van een Waals nationalisme refereerde.

Qua terminologie kan men dan een onderscheid maken met 'Vlaams-nationalisme' (belang van het koppelteken) dat in Vlaanderen zou beginnen met de Frontpartij na de Eerste Wereldoorlog. Het blijft een moeilijke zoektocht en slechts een aanzet om uit de verwarring te komen, want het Vlaams-nationalisme evolueert ook.

Qua klemtonen beperk ik me tot twee overwegingen. Reeds herhaaldelijk heb ik gewezen op de strategische dubbelzinnigheid van de Waalse beweging, Waals of Belgisch nationalisme naargelang van de context. Voor het Waalse socialisme kan men dat doortrekken naar vandaag volgens het al dan niet in de regering zetelen, terwijl ook de

1. Voor een stand van zaken: Br. De Wever & A. Vrints, *Vlaams-nationalisme. Natievorming, ideologie en politieke stroming*, in: L. Sanders & C. Devos (red.), *Politieke ideologieën in Vlaanderen*, Antwerpen, 2008, pp. 321-379.
2. *Wetenschappelijke tijdingen*, jg. 72, 2013, nr. 3, p. 281.
3. Lezing van John Breuille *How does nationalism travel? Ideas for a global history of nationalism*, op 26 september 1913 in de *NISE-lectures*.

christendemocratie vanuit de oppositie communautair radicaliseerde, steunend op de macht respectievelijk op het Waalse of Vlaamse niveau – nog een uitloper van de PS-staat versus de CVP-staat. Andersoortige meerderheden die eigen beleidskeuzes hebben. Voor de meest recente periode legt Kesteloot dan weer te veel nadruk op de beeldvorming en te weinig op de machtsconfrontatie, die van het culturele naar het sociaaleconomische en financiële aspect verschoven is, de betekenis van het ‘centennationalisme’. Nog een randbedenking. Terecht wijst de auteur erop dat tot 1902 er nauwelijks Waalse katholieke ministers waren. Uit vrees voor de antiklerikale Waalse beweging werd dit verholpen einde 1910/1911, nog voor de beruchte verkiezingen van 1912.

[Harry Van Velthoven]
